

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vrid in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem seimenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za omanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Račun

kat. tiskov. društva za l. 1881.

A. Prhodki:

1. Ostanek leta 1880	fl. 2573. —
2. Naročnina „Slov. Gosp.“ v letu 1880 za leto 1881 vplačana	„ 34. 20
3. Deležnina p. n. gg. društenikov	„ 722. 20
4. Naročnina „Slov. Gospodarja“	„ 4624. 77
5. Naznanila	„ 338. 59
6. Listi po saméz prodani	„ 73. 80
Vkup	fl. 8366. 56

B. Stroški:

1. Tisek, koleki, priloge, napisi in ekspedicija „Slov. Gosp.“	fl. 3720. 03
2. Marke za razpošiljanje „Sl. Gosp.“	„ 906. 09
3. Uredništvo in upravništvo	„ 712. —
4. Časniki za celo leto	„ 44. 03
5. Prihodnina in doklade.	„ 9. 10
6. Poština, listnice in papir	„ 17. 12
7. Naročnina za leto 1882 v le tem letu vplačana	„ 27. 40
8. Nagrade, povrnilo in raznoterosti	„ 15. 40
Vkup	fl. 5451. 17

Ako se od prihodkov za . . . fl. 8366. 56
odšteje stroškov za . . . 5451. 17

ostane premoženja vkup za . . . fl. 2915. 39

Teh fl. 2915. 39 je založenih,

a) v kacciji za . . .	fl. 1077. 94
b) v hranilnici za . . .	„ 1830. —
c) v gotovem za . . .	„ 7. 45
kar daje gorenjih . . .	fl. 2915. 39

V Mariboru dne 31. januarja 1882.

Dr. J. Križanič,
predsednik.

Dr. Ant. Suhač,
blagajnik.

Ig. Orožen, J. Majeiger, Fr. Heber,
pregledovalci.

Posnemanja vredno in potrebno.

Slavni občinski odbor Brašlowski doposlal je uredništvu sledeče pisanje: Naš obč. odbor je pri današnji seji zopet drugo prošujo sklenil; katero smo državnemu zboru na roke dr. Vošnjaku poslali ter jo blagovolite v „Slov. Gospodar“ natisniti.

Visoka zbornica poslancev! Prebritki nasledki, katerih si žal Slovenci na Štajerskem moramo skušati v tem, da se naš materinski jezik vedno in vedno še zatira po šolah, uradih zlasti pa pri sodnijah, silijo nas, da predložimo visokej zbornici prošnjo, naj bi se nam vendarle enkrat dejanske podelile narodne naše pravice gledè rabe slovenskega jezika v šoli in uradu, katere namreč pravice niso samo naravne, temuč so nam i po nastavi zagotovljene.

Jako žalostni in potrti smo, ako po vednih skušnjah zlasti pred sodišskimi uradi moramo misliti, da nam na domačej zemlji ni dovoljeno, v maternem jeziku občevati, bodi si ustno ali pisмено in ko vidimo, da tako ravnanje jako škodljivo upliva ne samo v duševnem oziru, ampak tudi v dejanskem; kajti čestokrat mora slovenski kmet, nemščine neumeči po dve, tri ure daleč hoditi, da najde in naprosi kakšnega nemški znajočega človeka, naj mu prestavi, in še takrat mora tako slepo verjeti, da li je res tako, ali ne, kakor se mu razjasni.

Prej ne bomo Slovenci mirovali, da dobdemo svojo nadsodnijo, katera bi se naj ustanovila v Ljubljani; ker v narodnem oziru smo zgubili vse zaupanje v Gradci kedaj doseči svoje pravice.

Slovenec postane časoma žalosten, otožen, ko vidi, da le tuji jezik vse velja materinski pa nič; če vidi, da se sme vsak pobalin mu posmehovati, in zaničljivo govoriti o slovenskem jeziku.

Slovenci smo vedno udani cesarju in domovini, na nas se je zanesti v odločilnem trenutku — da pa ne bomo samo Slovenci po imenu, am-

pak dejanski, naj se ustanovi spodobno število slovenskih gimnazij in realk, vsaj nekoliko skraja.

Tudi olikan Slovenec neče se odtujiti in umikati svojim bratom, on hoče tudi, ako se vrne in si ta ali oni poklic izvoli, živeti v vednej zvezi z ljudstvom — nemški jezik ne sme temu zavira biti.

Naj se da Slovencem priložnost, oni hočejo pokazati, da so zreli za srednje šole, za slovenska učiteljsišča, za slovenski uradni jezik.

Visoki državni zbor naj torej blagovoli to prošnjo preudarjati in ukreniti, kar nam je treba.

Občina trg Braslovče 5. marca 1882.

Sledijo podpisi.

Petrolej.

II. Finančni minister je spoznal, da zamore državna blagajnica precej dohodkov pridobiti, ako se petrolej še bolje obdači, to pa brez posebnih sitnob, težav in krivic. Petrolej je precej težek, se pošilja v zabojih; uže daleč diši. Zavoljo teh lastnostij ga ni mogoče financirjem zakriti ali kot „konterband“ črez mejo spravljati. Colnina ali davek se toraj zelo gotovo, lehko, brez posebnih stroškov pobere, kar pri drugih davkih ni tako ugodno.

L. 1878 navrgla je se colnina 3 fl. v zlatu na 1 meterski cent tujega petroleja. To je dalo državnej blagajnici l. 1880 dohodkov 3,828.000 fl. v zlatu ali $4\frac{1}{2}$ milijona goldinarjev v srebru. Vkljub temu pa cena petroleju ni poskočila, ampak tuji podjetniki so dali več petroleja iz zemlje izplati in sčistiti in z manjšim lastnim dobičkom v Avstrijo prodati. Naša državna blagajnica je toraj z večjo colnino le nekaj dobička dobila, katerega bi sicer bili tuji podjetniki ali pa trgovci v žep djali. Cena petroleju ostala je stara. Tako bo tudi sedaj.

Naši poslanci pritrdivši finančnemu ministru niso drugače ravnali, kakor ravnajo v drugih državah, ki od petroleja pobirajo veliko colnino: Francoska 37—47 frankov (15—19 fl.) v zlatu, Italija 27—28 lir (11 fl.), Ruska 3 rublje (5 fl.); Avstrija pa do sedaj samo 3 fl.

Druga prednost večjega obdačenja na petrolej je, da ono zadene največ in najbolje le premožnejše ljudi, ker ti največ in najfinšega petroleja požgejo. Ubožnejši človek rabeč svetilnico z dušico 3 linije široko potrebuje na leto 12—13 kilo petroleja; premožnejši rabijo večje svetilnice z dušicami od 11 linij in še več širokimi ter potrebujejo pri takšnej svetilnici najmenje 44 kilo petroleja. In takšne gospode je vse polno po mestih in trgih. Celo prav in pravično pa je, da se debelejšje mošnje pritegnejo k večjim doneskom za državne stroške. Pri nobenej dači, kakor pri petroleji, ni mogoče tako pravično zavoljo obdačenja postopati. Tukaj je svota davka primerna dačnej

moči obdačencev; bogatec plačuje več nepremožnej menje!

Državnih stroškov je letos zopet 37 milijonov več, kakor dohodkov, ker prvih ni mogoče hipoma skrčiti. Liberalci so v 20 letih toliko dolžnostij državi naložili, na primer toliko novih uradov in uradnikov uvedli, da brez krivičnosti ne gre jih takoj zatreti. Potroški morajo biti pokriti ali z novimi dolgovi ali novimi dačami, ker stare ne dosegaajo. Toda direktnih davkov t. j. gruntne dače, hišne, pridobitinske, dohodninske sedanje ni mogoče više gnati. Večjo užitnino navrči na meso, vino itd. tudi ne kaže. Zato je pametno, da se novi ali večji indirektni davek navrže na reči, pri katerih je to brez krivičnosti in z uspehom mogoče in to je zraven drugih tudi petrolej. Colnina se po nasvetu finančnega ministra pozviša od 3 na 10 fl. od meterskega centa. To bo dalo državnej blagajnici v letu namesto $3\frac{3}{4}$ milijona celih 11—12 milijonov goldinarjev. To bo precej pomagalo, direktnega zlasti gruntne davka pa ne bo treba pozvišati. Naši poslanci slovenski bili so teh misli in prav so imeli. Sedaj še naj borzo primejo!

Gospodarske stvari.

Oranje.

Že se zopet vzdiguje pod sinje nebo mili škorjanček prepevaj: „Orji, orji, orji.“ Čas oratve je letos prej prišel, ko druga leta, ker je nam zima tako mila bila. Oranje je sicer najtežavnejše delo kmetovalčevu, pa tudi najmenitnejše, ker je od prave oratve obilnejši ali pičlejši pridelek skoraj ves odvisen. Toraj hočemo tukaj nekoliko besed o pravem oranji spregovoriti.

Mnogo jih je naših kmetovalcev, ki svoje polje vse preplitvo orjejo, in sicer tudi takrat, kedar jedno in isto silje posevajo, vsakokrat jednako plitvo, da bi si tudi zemlja globokejše oranje pripuščala. Oboje pa ima škodljive nasledke. Vedno se le najgornjeje plasti prsti s plugom preobračajo in z brano vzrahljajo in tako jedino le te posejanim rastlinam v živež pristopne storé. Globokejše plasti pa ostajajo vedno neporabljene. Pa tudi lepo prosepvanje takih rastlin, katerih korenine globokeje sezajo in iz njih svoj živež vlečejo, je s takim oranjem zabranjeno in nemogoče narejeno, ali vsaj zelo zmanjšano in oslajljeno. Da se te in jednake napake zabranijo in odstranijo, je treba primernejšega oranja. In v tak poduk je ta sestavek namenjen.

Za posejatev večega dela silja se zemlja po večkratnem oranji pripravlja. Od tega ravnila se le takrat odstopi, če nekatere rastline manj rahlo zemljo zahtevajo, t. j. kakor skušnja kaže, tudi že po jedenkratnem oranji dobro prospevajo, ali pa po drugih, n. pr. okopavnih sadežih že tako vzrahljano zemljo najdejo, da v nji lepo rastejo.